

ETHDIARI

Numerò 185
dimenge 15 d'agost 1999

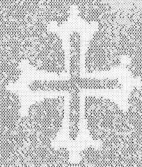
HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pesseses

AGENDA OCCITANA

HÈSTA MAJOR DE BAUSEN

19.00 **Session de balh** de ser tamb eth Trio Malibú
22.30 Actuacion d'**Es Corbilhuèrs** de Les
23.30 **Session de balh** de net tamb eth Trio Malibú

Deluns dia 16

12.00 **Missa** ena ermita de Sant Ròc de Coret
13.30 **Vermot** popular ena plaça, aufrít per Ajuntament
16.00 **Animacion** infantil e jòcs entara mainadèra
19.00 **Session de balh** de ser tamb eth Trio Malibú
23.30 **Balh** de net tamb eth Trio Malibú

HÈSTA MAJOR DE BOSSÒST

10.00 **Passacarrèra**
12.30 **Missa** tamb era actuacion deth grop de cambra Alter Ego
13.30 **Aperitiu** popular e jòcs e concorsi entre soltèrs e maridats en polisportiu
15.30 **Concors** de tir ath plat
16.00 **Campionat** de botifarra
18.00 **Cine** tamb era projeccion dera pellicula *Los Rugrats*
19.00 **Trofèg de fòtbol** Manuel Huguet
19.00 **Partit de waterpòlo** mixte
20.00 **Concèrt** tamb eth grop de cambra Alter Ego ena glèisa
24.00 **Session de balh** tamb era orquèstra Melodia e La Tribu de Santi Arisa

Deluns 16

10.00 **Passacarrèra**
12.00 **Missa** ena capèla de Sant Ròc
12.30 **Balhs** aranesi tamb **Es Sautarèths** de Bossòst
16.00 **Campionat** de brisca
17.00 **Exhibicion d'aerobic**
18.00 **Aumenatge** ara gent grana tamb era orquèstra Empòrium en polisportiu
18.00 **Cine** tamb era projeccion de *Babe, el cerdito valiente*
22.00 **Recitau d'avaneres** e degustacion de rom cremat, tamb eth grop Arrels de la Terra Ferma
24.00 **Session de balh** tamb era orquèstra Empòrium, e session de **disco music**

HÈSTA MAJOR DE GAUSAC

12.00 **Santa Missa** en aonor dera Mair de Diu; còca e vin de missa aufrits pera Comission de hèstes ena plaça deth pòble. Participacion dera Còlha Santa Maria de Mijaran
16.00 **Concors de botifarra** tamb grans prèmis
19.00 **Session de balh** de tarde tamb era orquèstra Fantàstica

24.00 **Session de balh** de net tamb era orquèstra Fantàstica

Deluns 16

11.30 **Santa Missa e processon** en aonor a Sant Ròc, tamb acompanyament dera Banda La Alegria
12.30 **Passacarrèra**, tamb vermot aufrít per Ajuntament
18.00 **Concors de dards e fòtboin**
19.30 **Session de balh** de tarde tamb era orquèstra Fantàstica
24.00 **Session de balh** de net tamb era orquèstra Fantàstica

HÈSTA MAJOR DE VILAMÒS

11.00 **Missa e processon**
12.30 **Vermot** popular e còca aufrít per Ajuntament
17.00 **Concors** de botifarra
20.00 **Session de balh** de ser tamb era orquèstra Harmonic's
23.30 **Session de balh** de net tamb era orquèstra Harmonic's, tamb chicolatada e fin de hèsta

EXPOSICIONS

MÒSTRA D'AQUARÈLLES de Màrius, ena Sala d'Exposicions dera Caixa de Catalunya de Vielha.
Exposicion d'**ART FLORAU**, enquiath 15 d'agost, ena Biblioteca Municipau de Vielha, de 17 a 20 ores.
Exposicion d'**ESCULTURA** de Glòria Corona, enquiath 31 d'agost, ena glèisa de Sant Joan, Artes.
Exposicion, talhèr e venta de **PRODUCTES ARTESANAUS DERA VAL** - husta, flors, ceramica, veire, hormatges, patés...-, ena casa Joanchiquet, Vilamòs, enquiath 31 d'agost (d'11 a 14 e de 17 a 20 ores).
Exposicion **FLORAI FAUNA DELS PIRINEUS**, enquiath 31 d'agost, en Espui-Vall Fosca (Palhars Jussà).

25au ESCÒLA OCCITANA D'ESTIU en Vilanaua d'Òlt

17.00 **Acuelhiment** des participaires
21.00 **Velhada**

Deluns 16

09.00 **Corsi d'occitan**
11.00 **Cant, dança e convèrses** interdialectaus
14.00 **Talhèrs**
21.00 **Velhada**

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU de Prada, deth 15 enquiath 25 d'agost

AUÉ COMENCE ERA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Er espaci de convivéncia culturau des Païsi Catalans

Un an més comence era Universitat Catalana d'Estiu (UCE) en Prada de Conflent, ena Catalonha Nòrd. Enguan compe tamb un extens programa de corsi, conferéncias, debats e actes culturaus de desparières disciplines: en totau, més de 300 activitats que se desvoloparan enquiath dia 25 d'aguest mes; dètz dies d'ua intensa convivéncia culturau de fòrça des activitats academiques, civiques e politiques que pendent er an se produïssen en conjunt des Païsi Catalans.

Enguan, voleriem remarcar era activitat dera Airau pluridisciplinar dera Universitat, que jos era coordinacion d'Antoni Lloret reflexionarà sus: "A la ratlla del 2000: el progrès". Sus aguesta tematica se partís d'aguesta reflexion: "Semble evident que, en sègle que vié, era activitat scientifica e culturau en generau s'interessarà pera recèrca des sistèms e es fenomèns complexi e qu'eth tractament interdisciplinari ne serà er esturment fonamentau. Enguan tocaram era nocion de progrès, precisament en un contèxte interdisciplinari. Eth concèpte de progrès qu'ei, en eth madeish, complexe. Se tracte d'un concèpte plan relatiu, que depen deth caractèr de cada disciplina, tamb aspèctes inclús perversi que ne pòden contradider er esperit. Quan entà uns i pòt auer progrès, entà d'auri i a un darreriment. Pendent eth cors i aurà cada dia dues conferéncias tematiques tamb era preséncia de dus conferenciants. Cadun expausarà ua faïçon deth tèma, en generau complementària, més tanben tamb punts d'enguarda desparièrs. Ara fin i aurà un debat generau. Inauguraram atau ua manèra originau e unica d'ensenhament, fonamentat ena libertat e era tolerància, tamb eth convenciment que supausarà ua aportacion fertit".

Era Universitat d'enguan tanben presente diuersi airaus d'estudi sus es diferents territòris e cultures des Païsi Catalans; incorporè, ath delà, un airau d'iniciacion as estudis occitans. Aguest airau sus Occitània presente tres corsi: un sus "Aranés practic", per Frederic Vergés; un aute sus era "Lengua occitana aué", impartit per Claudi Balaguer e un aute sus "Literatura occitana moderna" dictat per Jaume Figueres.

Qu'ei interessant remarcar tanben es misatges qu'acompanhen es presentacions d'a-

gusti corsi sus Occitània entà ahiscar a qu'es alumnes s'inscriuen tàs classes. Atau, per exemple, ena presentacion deth cors d'aranés se ditz:

"Sabetz que laguens deth territòri administratiu de Catalonha n'existís un aute en quau era lengua pròpria ei er occitan e qu'aguesta n'ei oficiau amassa tamb eth catalan e eth castelhan? Ath long deth cors auram era oportunitat d'aquerir uns coneishements ba-

sics der occitan dera Val d'Aran."

E entara presentacion deth cors de literatura occitana:

"Se vò favorir ua primèra aproximacion globau e evolutiua tara literatura occitana contemporanèa, tamb ua concession: era consideracion dera epòca deth Barròc, tant pera ludenter deth periòde, malurosament plan pòc coneishut, com peth grad de consciéncia lingüistica e literària que denòten aguesti escrivans."

Coma cada an era Universitat compdarà tamb un Fòrum Dubèrt a on se harà conferéncias e presentacions de tota sòrta; ath delà i a previst un conjunt de conferéncias tamb era participacion de politics de tot er arc parlamentari catalan; tanben i aurà aumenatges publics: un a Joan Brossa e un aute a Joan Oliver -Pere Quart.

Entà dà-mo'n compe deth sentit dera Universitat reproduïm es paraules de presentacion que Miquel Porter i Moix, president dera UCE, a escrit entara escadença:

(Contunhe darrèr)

UN PERIODISTA COLOMBIAN, MORÍS A TIRS EN BOGOTÀ

Eth periodista e critic umoristic Jaime Garzón siguec assassinat a tirs en Bogotà quan anau en coche entara emissora Radionet, ena quau trabalhau. Garzón ère amic e antic collaborador deth

president de Colòmbia, Andrés Pastrana. Eth president colombian e quauqui líders sociaus an condemnat "dera manèra més energica" er assassinat. "Non sonque an

(Contunhe darrèr)

Presentacion dera Universitat Catalana d'Estiu

"Nauament, era vila de Prada acuelh era Universitat Catalana d'Estiu e, un aute còp, gent procedenta de toti es Païsi Catalans s'amasse en aguest lòc entà mèter en comun tot aquerò que, tamb era cultura, les junh. Volentat de saber e volentat d'ensenhar acostumen d'anar amassa. Per sòrt, arrés non ac sap e arrés tanpòc non ac ignore pas tot. Eth prèzhèt d'uns e autes ei er aprentissatge solidari entà bastir un espaci util entà toti, tant deth punt d'enguarda individuau coma collectiu. Er amor ara libertat ei era garantia entà aguesta apassionanta aventura de construir; eth respècte entàs opcions mès desparières ajude a crear un espaci de convivècia que va mès tà delà dera tolerància e dauris eth camin dera fraternitat; eth desir de seriositat scientifica

garantis eth profitament e er aqueriment des uniques riqueses d'aguest mon que jamès arrés non mos poderà préner e, en cambi, tostemp poderam despartir tamb generositat. Mès era seriositat d'aguesti prepausi non mos a de privar d'ua serena alegria, d'un trabalhar de gust e tamb ganes, tamb aqueth umor soent ironic que ges de manèra naturau quan eth coneishement critic se tròbe tamb eth coneishement sensible.

Enguan -e per tresau còp- dedicaram era part pluridisciplinar des estudis "A la ratlla del 2000" a analisar era evolucion semantica e reau deth concèpte de 'progrès': qué significaua era paraula ena darrerria de sègle passat e qué signifie entara gent d'aué.

Ath delà des ensenhaments espe-

cifics e des talhèrs -qu'auem sajat hèr çò de mès variadi possible-, es jornades, es conferències e es actes aufrissen un ventallh pro dubèrt entà que n'i age entà toti. Entad açò qu'ei as aumenatges, volem aunorar era memòria d'aqueri que hè seishanta ans agueren d'emprèner un exilh que mos servic a toti entà salvar era dignitat; aunoraram tanben era figura deth poeta Joan Oliver, *Pere Quart*, tamb motiu deth sòn centenari e era d'un aute poeta e bon amic, Joan Brossa, mòrt recentament, qu'ei qui dessenhèc eth cartèu d'enguan.

Coma ditz eth sòn cartèu, "venguetz-i", perque ena Universitat Catalana d'Estiu, un an mès, toti i ètz cridadi.

Miquel Porter i Moix

President dera UCE

ES RAMADÈRS DER AUTE COSTAT DERA FRONTÈRA PROTESTEN PERA PRESENCIA D'OSSI ENES PIRENÈUS

Contunhen es critiques des ramadèrs occitans der aute costat dera termièra ara presència d'ossi enes Pirenèus. Uns tres cents ramadèrs, segontes es organizadors e era policia, dejà se manifestèren dijaus enes carrèrs de Foish entà exigir era expulsion des ossi reintroduïdi enes Pirenèus ara hè tres ans. As manifestants se les junheren quauqui politics dera zòna, includits dus deputadi deth partit socialista deth primèr ministre francés, Lionel Jospin.

Jos era ploja e acompanhadi d'ues 150 oelhes, es pastors portauen pannèus que denonciauen es ossi com "es grani depredadors dera vida pastora".

Es participants ena protesta, organizada per un sindicat de oelhèrs dera region, bloqegèren pendent mieja ora era carretèra abantes de dirigi-se entara prefectura. Eth sindicat denuncièc que "er os ei incompatible tamb era ramaderia de montanha", e qu'era presència d'aguest animau implique ua despèna annau ara zòna de 2,45 milions de dolars. Tanben senhalèren que d'ençà dera reintroduccion der os enes Pirenèus ara hè tres ans, laguens deth programa Life dera Union Europèa, diuersi centenadi de caps de bestiar an mòrt pr'amor d'aguesti animaus.

UN PERIODISTA COLOMBIAN, MORÍS A TIRS EN BOGOTÀ (CONTUNHACION)

assassinat a un amic, senon a un collèga tamb qui treballè enes activitats politiquas", didec Pastrana. Garzón collaborèc tamb eth president quan aguest se presentèc entàs eleccions per Bogotà, entà mieis ans 80. En 1988, Pastrana lo nomentèc alcalde de Sumapaz, que depen administratiuament de Bogotà. Segontes Pastrana, Garzón treiguie ara lum publica "moltes des expressions" qu'es colombians jamès volien trèir e que "demorauen amagades en inconscient". Aumens 120 periodistes colombians an estat assassinadi ena darrèra decada, segon hònts professionaus.

Tanben an condemnat er assassinat es expresidents Alfonso López (1974-78), Julio César Turbay (1978-82), Belisario Betancour (1982-86) e César Gaviria (1990-94), as quaus Garzón imitaue enes programades de ràdio e television.

Atau madeish, eth president dera Conferència Episcopau Colombiana e arquebisbe de Medellín, Alberto Giraldo, senhalèc qu'eth crim "represente un dur còp entà toti es colombians, especiaument entàs periodistes" e cridèc a acabar tamb eth vessament de sang.

Garzón, de 36 ans, moric ar acte dempús d'èster acribilhat per dus òmes que viatjauen en ua mòto de grana cilindrada, segontes qu'an indicat es autoritats, es quaus se basen enes testimònis des pedanhs.

Nòta de rectificacion:

En article d'ager de Pepita Caubet mos enganhèrem; aqui a on ditz: "tot çò qu'ei pòc..." que i a de dider: "tot çò que i posse qu'ei entà disfrutà'c toti".

Implica-te ena aventura d'assolidar era premsa ena nòsta lengua!

ETH DIARI

HÈ-TE SOSSCRIPTOR

ER ARANÉS QU'EI PATRIMÒNI DE TOTI

ETH CROTZAT DETH DIMENGE

per Cisko

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	■								
2									
3									
4									
5									
6	■								
7									
8									
9									
10									
11									
12	■								

Orizontaus: 1. Utís tamb forma de còn uet virabocat e tamb un tuèu ena punta, que se ten entà uedar liquid enes ampolhes. Paraula tamb era quau cridam a ua persona. 2. Alumenarè 'clarament'. 3. Ath revès, pani tamb es 'urpes'. Organ olfactiu virabocat. 4. Societat Apalancada. Cu de padena. Republica Comunista Aranesa dera Union Sovietica. 5. Hóner sense vocaus. Virabocat, mamifèr solipède mès petit qu'eth shivau tengut coma animau de carga. Servic public en çò de Jospin. 6. Non ei un horn petit, mès

servís entà codinar. En centre de Florida. 7. Afirmacion virabocada. Ath revès, relatiu ara sciència qu'estudie es escuts d'armes. 8. Extremitat d'audèth, o eth Diu des musulmans. Un shinhau de pebe. E un glopet d'absenta. Anarquistes Despiantadi. 9. Cap-lòc libanés. ___ de Queiroz, escrivan e diplomatic portugués deth s. XIX. 10. Pati interior, generaument entorat de portics o er espaci que servís d'accès a un teatre e a d'autes bastides publicas. Virabocadament: cuca 'pèga'. 11. Relatiu ath teatre. Conductora nauèra. 12. Viquings qu'en ostiu invadissen es platges mediterrànèes entà cambiar eth color dera pèth. Institut Nacionau d'Escolastica.

Verticaus: 1. Eth Transversau que n'ei un, eth Pireneic un aute. Capensús: un des productes de consum qu'en tot cremà-se apòrte mès sòs tar Estat. 2. Petites 'espanhòles' enes hièstres araneses. 3. Multa per Conduccion Revirada. Nòm dera dètz-e-setau letra der alfabet grèc. Zòna dubèrta, per a on cor er 'aire'. 4. Deth color deth cèu sense bromes (f.). Racing Club. Conjunt de ceremònies d'un culte. 5. Quinsevolha des pèces dera esqueleta des vertebradi. Enòncie era sua opinion, capensús. Reiau Cu. 6. Es-molinat, des.hèit (capensús). Guimbet o bòsc deth pish (capensús). 7. Eth cap de Renat. *Coturnix coturnix* qu'ei eth nòm scientific d'aguest audèth. Simbèu quimic der òr. 8. Era agència espaciau nòrd-americana. Sonque è era mieitat de hame. Capensús, cap de diocèsi escanat. 9. Non escrits. Division dera espècia umana per caracteristiques constantes e transmissibles per reproduccion. Era fin de Daguestan. 10. Que merite mensprètz.

SOLUCION DETH CROTZAT DETH DARRÈR DIMENGE

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	I	C	■	V	E	I	R	A	U	■
2	■	O	B	I	P	■	I	D	E	M
3	I	R	A	N	I	A	N	A	■	E
4	M	R	■	T	D	I	■	M	A	R
5	B	E	S	I	E	R	S	■	N	I
6	E	S	■	A	M	N	E	S	I	C
7	R	P	M	■	I	O	■	M	R	L
8	B	O	E	T	A	■	P	E	R	E
9	E	N	N	A	■	P	I	■	O	S
10	■	E	T	I	M	O	L	O	G	■
11	T	R	I	M	A	R	A	M	■	L
12	B	A	R	A	R	A	■	E	P	A

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirenèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.
Equip comercial: Ramon Agulló i Teixidor.